

Kwaliteitszorg, waarderende audits, leiderschap en coaching

# SamenWijzer vijf jaar verder

In 2020 geleden stortten Peter Kerkhof en Martijn Schoonaard zich op SamenWijzer. Voor de rest van hun leven zouden ze waarderende onderzoeken doen en auditors opleiden, *dachten* ze. Het liep wat anders.

TEKST **MARTIN VAN ROOIJ** BEELD **MARTIN VAN ROOIJ, SAMENWIJZER**

De één heeft krijt aan zijn vingers, de ander verdiende zijn sporen in het bedrijfsleven. Martijn Schoonaard was schoolleider van een school in Uden en bovenscholings kwaliteitscoördinator. Peter Kerkhof hield zich, na een jarenlange loopbaan bij ING, als zelfstandige bezig met audits en compliance. Ooit leerden ze elkaar kennen in het jeugd- en jongerenwerk. Dertig jaar later begonnen ze scholen en besturen te helpen bij vraagstukken als kwaliteitszorg en leiderschap. En dat gaat buitengewoon goed.

Zowel Peter als Martijn kenden het comfort van een vaste baan. Toch volgden ze hun hart en waagden ze een sprong in het diepe. Peter: “We begonnen met SamenWijzer in oktober 2019. Een halfjaar later brak corona uit. Veel scholen maakten toen een pas op de plaats met scholing. Wij grepen dat aan om in onszelf te investeren. Ook gaven we in die tijd veel trainingen online. Zo zijn we gestart.”

## Waarderend onderzoeken

SamenWijzer is een door Peter en Martijn ontwikkelde methode voor interne audits in het onderwijs. Cruciaal daarin is het gebruik van de principes van waarderend onderzoeken, een voor audits wezenlijk andere benadering. Martijn: “Normaal zou je bijvoorbeeld vragen: lukt het om je taken af te krijgen? Bij waarderend onderzoeken zou je vragen: hoe goed lukt het om je taken af te krijgen? Op de eerste vraag is het antwoord ja of nee, waarbij *ja* goed is en *nee* fout. Maar als je waarderend onderzoekt, oordeel je niet maar ga je met elkaar in gesprek. Wat gaat goed? Waar liggen kansen ter versterking? En wat heb je nodig om beter te kunnen functioneren? Er spreekt meer waardering uit voor de persoon in kwestie en maakt dat mensen zich open-



Peter Kerkhof en Martijn Schoonaard

stellen. Vervolgens ga je samen op zoek naar verbetering. Bij waarderend onderzoeken sta je niet tegenover elkaar maar naast elkaar.”

Bij waarderend onderzoeken  
sta je niet tegenover elkaar,  
maar naast elkaar

## Vier diensten

Besturen reageerden positief. Het aantal opdrachten groeide voorspoedig, mede dankzij mond-tot-mondreclame van tevreden klanten. Met (uitsluitend) dit werk zouden ze de rest van hun leven de kost verdienen, dachten ze. Peter: “We hebben ons daarin vergist. Opdrachtgevers hadden aanvullende vragen. Daarop hebben we aanvullende diensten ont-

### SamenWijzer-tool

De SamenWijzer-tool is een digitale omgeving die SamenWijzer samen met Synaxion, onderdeel van Visma en uitgever van MijnRapportfolio, heeft ontwikkeld. De SamenWijzer-tool ondersteunt auditoren tijdens de waarderende audit. In de tool kunnen documenten worden geüpload en kan een zelfevaluatie worden ingevuld. Voor een lead auditor scheelt het werken in de SamenWijzer-tool veel tijd. Alles is op één plek te vinden en de tool maakt dat waarderende audits op dezelfde manier worden voorbereid, uitgewerkt en afgerond. Dat maakt ze onderling goed vergelijkbaar, of het nou gaat om een vergelijking tussen scholen of tussen uitkomsten uit verschillende jaren.

wikkeld. We bieden nu vier categorieën van diensten aan: kwaliteitszorg en cultuur, waarderende audits, leiderschap en coaching. Dat doen we vooral in het primair onderwijs, maar ook in het voortgezet speciaal onderwijs.”

### Ruimte geven

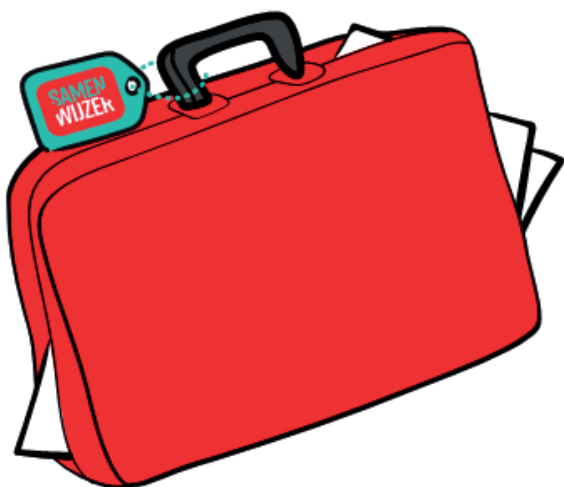
Steeds is waarderend onderzoeken de rode draad, benadrukt Martijn. “Voor volwassenen geldt in feite hetzelfde als voor kinderen: voordat je met de rode pen aankruist wat niet goed gaat, wil je kijken wat er wél goed gaat. In feite is waarderend onderzoeken een verlengstuk van pedagogiek. Als zo’n waarderende interne audit dan succesvol is doorlopen en iedereen het eens is over wat er moet gebeuren, willen

teams verder met het waarderend gedachtegoed en het ook op andere aspecten toepassen. Bijvoorbeeld op de gesprekskencyclus; denk aan waarderende ontwikkelgesprekken en groepsbesprekingen.” Over dat laatste zegt Peter: “Mensen zien soms als een berg op tegen groepsbesprekingen. Ze hebben het gevoel dat ze moeten vertellen wat er fout gaat. Begin eens met te benadrukken wat er allemaal al goed gaat. Zo creëer je een veilige sfeer waarin mensen de ruimte krijgen om te bedenken wat ze beter kunnen doen.” Martijn: “Opdrachtgevers vertellen soms dat het draagvlak voor audits afneemt, omdat er een vervelende sfeer omheen hangt, vaak het gevolg van vervelende ervaringen uit het verleden. ‘Kunnen jullie ons meenemen in een andere benadering?’ vragen ze dan. Dan gaan we verkennen waar behoefte aan is.”

### Een waarderende grondhouding komt ook thuis goed van pas.

Zou je waarderend onderzoeken ook thuis kunnen gebruiken? Martijn: “Zeker kan dat. Stel, je hebt een verschil van mening met je partner. Dan maakt het nogal verschil of je begint met te vertellen wat je vindt dat je partner anders moet doen, of dat je het gesprek opent met te vertellen wat je in je partner waardeert.” Het merkwaardige is dat we tegen kleine kinderen vooral zeggen wat ze goed doen. “Kleine kinderen waarderen we positief. We bevestigen wat ze goed doen en moedigen ze aan. Dat stagneert soms als ze in de puberteit komen. Dan valt soms meer op wat ze allemaal *niet* doen. Vanaf dat moment lijkt het voorgoed gedaan met de waardering. Als je een puber waarderend benadert, komt het misschien wel minder vaak tot een clash of houd je in ieder geval verbinding.”





Ons land mag trots zijn op het onderzoekskader. Het biedt scholen veel ruimte om kwaliteit op hun eigen manier in te vullen.

### Een kader om trots op te zijn

Bij SamenWijzer kun je terecht voor het volledige waarderingskader, van OP0 tot en met SKA3. Martijn: “We zijn thuis in het volledige, 170 pagina’s tellende document dat beschrijft waar je als school aan moet voldoen om goed onderwijs te bieden. Tijdens de waarderende audit toetsen we of het onderwijs voldoet aan de norm of niet. Onze

ervaring is dat niet iedereen precies weet wat in dat kader staat. Best jammer eigenlijk. Ons land mag trots zijn op dat onderzoekskader, omdat het je als school veel ruimte biedt om de kwaliteit op je eigen manier in te vullen.” Peter: “Trouwens, ook de standaarden BKA1 tot en met BKA3, die van toepassing zijn op de besturen, toetsen we graag in een waarderende audit.

Gaan waarderend onderzoeken en kritisch zijn wel samen? Betekent waarderend onderzoeken eigenlijk niet dat je met fluwelen handschoenen aan moet werken? Dat je een zachte leermeester moet zijn en mogelijk stinkende wonden maakt? Martijn: “Het klopt dat we uitgaan van een positieve grondhouding. Maar dat wil niet zeggen dat je geen kritische vragen mag stellen of stevige uitspraken mag doen. Ook als je waardeert, oordeel je. Alleen: je zit dan aan de andere kant van de medaille. Uiteindelijk gaat het over de kinderen. Alles moet in dienst staan van hun ontwikkeling. Daar hebben ze recht op. Voldoet het onderwijs niet aan de norm, dan benoem je dat en moet de school aan de bak.”

### Meer weten over SamenWijzer?



### AVS-academie Leergang Waarderend Leidinggeven

Op verzoek van AVS heeft SamenWijzer een leergang Waarderend Leiderschap ontwikkeld. Martijn: “Het is een bijzondere leergang waarin we drie waardevolle elementen combineren: leiderschap, kwaliteitsdenken en waarderend onderzoeken. De leergang bestaat zeven dagen, waaronder een tweedaagse. Alle deelnemers krijgen meerdere coachingsgesprekken en nemen op hun eigen school acht interviews af. Uiteindelijk leren ze tijdens de leergang een heel waarderend actieonderzoek uit te voeren op de eigen school.”

Peter is trots op de samenwerking met AVS. “AVS evalueert deze opleiding voortdurend. Daaruit blijkt dat we stevast heel hoge waarderingscijfers krijgen. Deelnemers vertellen dat we impact hebben gemaakt op hun persoonlijk leiderschap. Ze zijn gaan inzien hoe onderwijskwaliteit daadwerkelijk op de werkvloer ontstaat. Zo ontstaat focus; samen verbeter je de kwaliteit van het onderwijs.”



Scan voor méér informatie de QR-code of bezoek:

<https://avs.nl/academie/opleidingen-en-leergangen/waarderend-leidinggeven/>